

Міністерство освіти і науки України
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» ХОР
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Криворізький державний педагогічний університет
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕНЬ
У ГАЛУЗІ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ**

**МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ,
ПРИСВЯЧЕНОЇ 220-РІЧЧЮ ВІД ДНЯ ЗАСНУВАННЯ УНІВЕРСИТЕТУ**

23 травня 2024 року

ХАРКІВ – 2024

Погоріла К.І. АНІМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З ПІДЛІТКАМИ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	108
Потіхенська О.В. ДІАГНОСТУВАННЯ РІВНЯ РОЗВИТКУ ПОТЕНЦІАЛУ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ МОЛОДІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ.....	110
Рагозіна Т.Є., Костіна В.В. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ПАЛІАТИВНОГО ДОГЛЯДУ ЗА ЛЮДЬМИ ЛІТНЬОГО ВІКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	114
Рязанова Н.В. СОЦІАЛІЗАЦІЯ ШКОЛЯРІВ У ГРОМАДАХ, ЩО ПОСТРАЖДАЛИ ВІД ВІЙНИ, В УМОВАХ ЦИФРОВИХ ОСВІТНІХ ЦЕНТРІВ.....	117
Саміташвілі В.Д. ОРГАНІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОГО СУПРОВОДУ СІМЕЙ, ЯКІ ОПИНИЛИСЯ В СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ.....	119
Середа Є.В. ЗНАЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРОЄКТІВ У СТВОРЕННІ РІВНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ДЛЯ СІМЕЙ ВПО У МІСЦЯХ ЇХ КОМПАКТНОГО ПРОЖИВАННЯ.....	121
Силиверст Ю.В. ТЕХНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З АДАПТАЦІЇ ПІДЛІТКІВ ДО УМОВ ПРИЙОМНИХ СІМЕЙ ЕТНОПЕДАГОГІЧНИМИ ЗАСОБАМИ.....	123
Трайно В.І., Кабусь Н.Д. КВЕСТ-ТЕХНОЛОГІЯ ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ.....	126
Тягнирядно Л.Л., Бацман О.С. СОЦІАЛЬНА РЕКЛАМА ЯК МЕТОД ПРОФІЛАКТИКИ В СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ.....	130
Угодіна А.М. ПРОБЛЕМА СОЦІАЛЬНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ КІБЕРГРУМІНГУ В ПІДЛІТКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИРІШЕННЯ.....	132
Філонова А.О. ВОЛОНТЕРСЬКА ДОПОМОГА ЖІНКАМ, ЯКІ СТАЛИ ЖЕРТВАМИ ГЕНДЕРНО-ЗУМОВЛЕНОГО НАСИЛЛЯ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	135
Харламов Є.С., Макар Л.М. ПІДГОТОВКА СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА ДО РОБОТИ З МАЛОМОБІЛЬНИМИ ГРУПАМИ НАСЕЛЕННЯ В БЛАГОДІЙНИХ ФОНДАХ.....	137

Трайно В.І.

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Кабусь Н.Д.

докторка педагогічних наук, професорка,
професорка кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди

КВЕСТ-ТЕХНОЛОГІЯ ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ

Анотація. У статті висвітлено можливості та суть квест-технології як засобу соціального виховання підлітків у закладах освіти, реалізація якої забезпечує освоєння учнями основних компонентів змісту освіти й виховання, сприяє формуванню ціннісного ставлення підлітків до актуальних тем і проблем, розвитку вмінь учасників гри в ході вирішення завдань квесту, здобуттю знань та досвіду їх творчого застосування у практичній діяльності. Наведено приклади квестів національно-патріотичного, правового, еколого-валеологічного, профорієнтаційного спрямування, квестів для формування медіаграмотності учнів, які можуть використовуватись з метою соціального виховання підлітків.

Ключові слова: квест, квест-технологія, соціальне виховання, підлітки, соціальний педагог, заклади освіти.

Traino V.I., Kabus N.D. Quest technology as a means of teenagers' social education.

Abstract. The article highlights the possibilities and essence of quest technology as a means of teenagers' social education in educational institutions. The implementation of quest technology ensures that students master the main components of the content of education and upbringing, namely: it contributes to the formation of valuable attitude of teenagers to current topics and problems, the development of their skills during solving quest tasks, acquisition of knowledge and experience in their creative application in practical activities. Examples of quests of a national-patriotic, legal, ecological and valeological, vocational direction, as well as quests for development of students' media literacy, which can be used for the purpose of social education of teenagers, are given.

Key words: quest, quest technology, social education, teenagers, social pedagogue, educational institutions.

Актуальність проблеми. Актуальність розвитку відповідальної творчої особистості, патріота, громадянина, інноватора, що є основним завданням системи освіти, потребує пошуку шляхів удосконалення соціального виховання зростаючого покоління, формування у дітей та молоді стійкої системи цінностей, розвитку лідерських якостей, здатності досягати особистого

успіху й об'єднувати зусилля для вирішення важливих суспільних завдань [4]. Досягнення цілей соціального виховання потребує розробки цікавого переконливого змісту соціально-виховної діяльності відповідно до викликів сьогодення й застосування сучасних інтерактивних технологій виховної роботи, зокрема, квестів, які є особливо популярними серед підлітків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження квесту як інноваційного методу навчання є предметом наукових пошуків К. Журби, О. Ільченко, А. Кобобел, Н. Кононець, Р. Мельниченко, О. Мішагіної, І. Сокол, І. Шкільної та інших дослідників, які відзначають, що модернізація освітнього процесу потребує упровадження інноваційних форм і методів роботи з дітьми, зокрема, квестів, які є особливо популярними серед підлітків, які прагнуть справжніх пригод [1; 2; 3]. Водночас застосування означеної технології в освітньому процесі потребує творчої роботи вчителів та вихователів, які мають оволодіти технологією створення квест-гри на актуальну тематику.

Метою статті є висвітлення сутності квест-технології як засобу соціального виховання підлітків у закладах освіти.

Виклад основного матеріалу. Квест як інтерактивна розвивальна ігрова технологія, що може мати найрізноманітніше змістовне наповнення й спрямована на вирішення командами чи гравцями системи пошуково-творчих завдань з метою отримати приз, має значний виховний потенціал. Її застосування сприяє розвитку важливих якостей та компетентностей підлітків – активності, креативності, винахідливості, комунікабельності, лідерських якостей учнів, активізації їхньої мисленнєвої діяльності, вчить використовувати здобуті знання на практиці в нових ситуаціях, сприяє формуванню командного духу, навичок співпраці, вмінь самопрезентації і прийняття рішень.

Квест-технологія уможлиблює реалізацію діяльнісного підходу до виховання – жоден учень не може залишатись пасивним під час квесту, залучається до активної діяльності зі ствердження позитивних цінностей, співпрацює, отримує яскраві емоції у ході гри. К. Журба та І. Шкільна [1] зазначають, що перевагами використання квесту у виховній практиці в закладах освіти є партнерська та командна взаємодія учасників, готовність підтримати один одного, приймати швидкі рішення, працювати на спільний результат. Відзначимо, що реалізація квест-технології забезпечує реалізацію всіх компонентів змісту освіти й виховання, оскільки сприяє формуванню ціннісного ставлення підлітків до актуальних тем і проблем, оскільки всі сценарії мають тематичний характер, розвитку вмінь учнів, здобуттю знань та досвіду їх творчого застосування.

Для впровадження в освітньо-виховний процес закладів освіти найбільш прийнятними є інтелектуальні, ігрові, дослідницькі, творчі, пошукові квести, а також веб-квести на різну тематику. Розробка квесту передбачає визначення теми та мети квесту, створення сюжету, складання плану й сценарію, формування завдань квесту, розробку додаткових реквізитів для його реалізації. В ході квесту забезпечується супровід його проходження учасниками, перевірка та оцінювання діяльності учнів на етапах проходження квесту, формулюються висновки, підбиваються підсумки, нагороджуються переможці. Квест-гра дає

можливість підліткам відчувати себе частиною команди, активно взаємодіяти й співпрацювати для досягнення результату.

З метою реалізації завдань соціального виховання підлітків, серед яких: сприяння засвоєнню дітьми та молоддю соціального досвіду; формування стійкої системи цінностей та переконань зростаючого покоління, почуття гордості за свою країну, здатності працювати для її блага і процвітання; розвиток соціальної активності, значущих особистісних якостей учнів; профілактика адиктивної поведінки; охорона й зміцнення фізичного, психічного, соціального та духовного здоров'я учнів; спонукання зростаючої особистості до протидії проявам аморальної, асоціальної поведінки, доцільним є доцільною є розробка й реалізація квестів національно-патріотичного, історико-культурного, валеологічного, екологічного, правового, профорієнтаційного спрямування.

Так, зокрема, квести з проблематики прав людини дозволяють учасникам вирішувати завдання, які можуть бути пов'язані з історією боротьби за права людини, відомими діячами у галузі захисту прав людини, способами захисту прав людини, сучасними викликами в правовому полі, визначенням прав і обов'язків громадянина третього тисячоліття, гендерної дискримінацією, забезпеченням соціальної справедливості в суспільстві.

Квести з метою формування національної свідомості учнів (наприклад, «Шляхами предків», «Національні скарби», «Національні свята і традиції», «Моя країна – моя гордість», «Історія рідного міста») спрямовані на поглиблення знань про історичні події, видатних постатей своєї країни, видатні природні та культурні об'єкти, національну культуру, традиції та цінності, національні костюми, ремесла, народні свята, що сприяє вихованню патріотизму, поваги до національної спадщини, формуванню відчуття гордості за свою країну, бажання примножувати її досягнення. Результатом квесту може бути презентація командами унікальних особливостей кожного міста України. Важливою є організація інтелектуальних квестів на знання винаходів, внеску українських вчених, політичних і громадських діячів, видатних людей в сфері науки, технологій, культури і спорту у розвиток суспільства.

Еколого-валеологічні квести спрямовані на формування валеологічної культури, популяризацію здорового способу життя, підвищення екологічної свідомості та відповідальності підлітків. Валеологічні квести («Марафон здоров'я», «Здоров'я – найцінніший скарб», «Складові здоров'я і довголіття», «Корисні звички, що продовжують життя» та ін.) сприяють популяризації здорового способу життя та фізичної активності серед підлітків. Завдання квестів екологічного спрямування можуть включати прибирання території, сортування сміття, висадки дерев, створення клумб та альпійських гірок, розробки проектів з екологічної просвіти та інші екологічні ініціативи. стимулюють підлітків до дій, спрямованих на збереження навколишнього середовища.

У сучасному інформаційному суспільстві актуальним є організація квестів для формування медіаграмотності й медіакомпетентності підлітків (наприклад, «Медіадетективи», «Полювання на фейки», «Розпізнай

маніпуляцію», «Створення власного медіапроекту», «Кібербезпека та медіаконтроль»), що є ефективним інструментом розвитку критичного мислення підлітків, здатності критично оцінювати й аналізувати інформацію, виявляти фейки, розуміти медійні маніпуляції та створювати власний якісний контент, сприяє розвитку інформаційної культури учасників, їхньої здатності орієнтуватися у сучасному інформаційному просторі. Участь у таких квестах сприятиме формуванню вмінь учнів виявляти неправдиву інформацію в медіа.

Профорієнтаційні квести, наприклад «Світ професій», «Професійний марафон», «Віртуальний тур професій» демонструють важливість кожної професії для функціонування суспільства, допомагають підліткам визначити свої професійні інтереси, знайомлять з особливостями різних професій та кар'єрними можливостями через практичні завдання, мотивують до набуття необхідних навичок та подальшого розвитку.

Соціально орієнтовані квести, наприклад, «Допоможи ближньому, підтримай героя», де команди організують благодійні аукціони, створюють обереги, листи та листівки для військових, дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з інвалідністю, допомагають підліткам зрозуміти важливість взаємодопомоги і підтримки, сприяють залученню до волонтерської діяльності.

Отже, застосування на заняттях та в позаурочній діяльності квестів як ігрових технологій, що викликають інтерес у підлітків і сприяють задоволенню їхніх потреб у ствердженні в колективі однолітків, здобутті соціального статусу, розвитку творчих та лідерських якостей, є могутнім засобом соціального виховання в підлітковому середовищі завдяки ціннісному насиченню змісту ігрової діяльності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, квест як ігрова інноваційна технологія, спрямована на вирішення учасниками системи інтерактивних завдань, що стимулюють підлітків до активної участі, має значний розвивально-виховний потенціал. Превагами її використання в соціальному вихованні підлітків є можливість організувати командну роботу, насичити її цікавим пізнавально-розвивальним змістом, що стимулює до взаємодії і спілкування, сприяє й зацікавленості й підвищенню мотивації підлітків до активної участі в освітньому процесі, розвитку комунікативних вмінь, творчого, логічного, критичного мислення, навичок вирішення проблем, співпраці в команді, здатності слухати, висловлювати свою думку, формуванню важливих навичок та якостей відповідального свідомого громадянина. Водночас необхідно відзначити, що підготовка і проведення квестів є доволі творчо- і трудомісткою роботою, їх проведення є доцільним під час тематичних тижнів у закладі освіти, може бути приурочене до важливих дат і подій державного чи міжнародного значення з метою підвищення ефективності національно-патріотичного, громадянського, правового виховання учнівської молоді, формування здорового способу життя, профілактики шкідливих звичок та узалежненої поведінки, професійної орієнтації учнів.

Перспективою подальшого дослідження є розробка комплексу засобів підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі до використання квест-технології як ефективного методу, що робить соціально-виховний процес

цікавим та захоплюючим, що особливо важливо у підлітковому віці.

Список використаних джерел:

1. Журба К., Шкільна І. Квест як засіб формування національно-культурної ідентичності підлітків. *Рідна школа*, 2017. №11-12. С.44-52.
2. Кобобел А. Квест-технологія як інноваційна форма організації дозвілєвої діяльності дітей із особливими освітніми потребами. *Ukrainian professional education*, 2022. № 11. С. 157-168.
3. Мельниченко Р.К. Квест як технологія розвитку креативності майбутніх вчителів біології. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*, 2018. № 64. С. 148-153.
4. Kabus N. Conceptual fundamentals for social education of children and youth in the New Ukrainian School. *Theory and Practice of Future Teacher's Training for Work in New Ukrainian School: monograph* / Edit. I.F. Prokopenko, I.M. Trubavina. Prague, OKTAN PRINT s.r.o., 2020. P. 81-91.

Тягнирядно Л.Л.

*здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
Полтавського інституту економіки і права
ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»*

Бацман О.С.

*кандидатка педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри соціальної роботи та спеціальної освіти
Полтавського інституту економіки і права
ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»*

СОЦІАЛЬНА РЕКЛАМА ЯК МЕТОД ПРОФІЛАКТИКИ В СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ

На сьогоднішній день в Україні помітно збільшилася кількість різних факторів та чинників впливу на формування ціннісних орієнтацій та способу життя сучасних підлітків. Одним із сучасних атрибутів життя підлітків, що спонукає та стимулює багато трансформацій у сфері культури, економіки та соціальної політики стала реклама.

Соціальна реклама виступає як метод профілактики та спосіб комунікації, орієнтований на привернення уваги до проблем суспільства та його моральних цінностей.

В українському інформаційному просторі соціальна реклама як метод профілактики в соціальній роботі займає важливе місце, розвиваючись як окремий напрям маркетингової та рекламної діяльності [2]. Оскільки соціальна реклама стала новим профілактичним методом соціальної роботи, яким активно користується суспільство і соціальні інститути, вважаємо, що важливим